

• НАЗАР АУДАРЫҢЫЗ!

Мемлекетіміз тәуелсіз ел болып, әлемдік қауымдастықта беделге ие болды. 25 жылда барлық салаларда реформалар жасалынып, тиімді шаралар мен мүмкіндіктер жүзеге асырылып келеді. Қазіргі кезеңде рухани салада көптеген өзгерістер мен дамулар орын алуда. Тәуелсіздікке ие болғаннан бері еліміз жаһандық үрдістердің заңдылығына қадам бақты.

БАСТЫ МІНДЕТ - ЖАСТАРДЫҢ ДІНИ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев: «Қазақстан 140 этнос пен 17 конфессияның өкілдері үшін туған шаңырағына айналды. Азаматтық татулық пен ұлтаралық келісім – біздің басты құндылығымыз. Көпұлтты еліміздегі татулық пен келісім, мәдениеттер мен діндердің үндесуі әлемдік эталон ретінде танылған. Қазақстан жаһандық конфессияаралық ұнақтысу орталығына айналды», - деп көрсетті. Мұндай тыныштық күй мен тұрақтылықты еліміздегі кейбір теріс діни ағымдар астан-жестенің шығарғысы келетіні белгілі. Қазақстандағы экстремизм мен терроризмде идеялық емес, қылмыстық негіз бар. Жалған діни көпірмеліктің артында қоғамның негізін құл-талқан еткісі келетін қылмыстық топтар мен іс-әрекеттер жасырынып жатыр.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Назарбаев 2015 жылғы 30 қарашада «Қазақстан жаңа жаһандық нақты ахуалда: өсу, реформалар, даму» атты Жолдауын жариялады. Жолдаудың маңыздылығы – әлемді дүр сілкіндіріп отырған терроризммен күресуді басты мақсат етіп қойды. Дүние жүзі мемлекеттерінде бұл қатер аса қауіпті мәселелердің бірі болып отыр. Елбасы Н.Назарбаев: «Бүгінде халықаралық терроризм әлемге елеулі қатер төндіріп тұр», - деп атап көрсетті. Терроризм көптеген егемен мемлекеттердің ішкі тұрақтылығын, тыныштығын бұзуда. Сондықтан жаһандану процесі экстремизм мен терроризм қауіпін күшейте түсуде. Бұл қатерлерге ұлттық деңгейде, яғни әр мемлекет аумағында тосқауыл қойып, күресу керек. Қазіргі кезде ақпараттар мен идеологиялық үрдістерде ешқандай шекара жоқ екенін ескеруіміз қажет. Сондықтан қатерді дер кезінде айқындап олармен күресу, тұжырымдауға мүмкіндік беретін болжамдық-талдамалық қызметтің тиімділігін арттыру – мемлекетіміздің ұлттық қауіпсіздік жүйесі қызметінің басты бағыттарының бірі. Еліміздің тыныштығы – ең асыл қазына!

Терроризм неден туындайды? Ол діни сауатсыздықтан, дұрыс емес ақпараттардың берілуінен, сананың улануынан туындайды деп есептейміз. Бұл сұрақтарға егжей-тегжейлі жауап беру үшін келесі негізгі түсініктерді анықтап алуымыз керек:

Біріншіден, экстремизм - саясаттағы шеткі көзқарастар мен шараларды ұстану. Экстремизмнің пайда болу себебі, адамның надандыққа, көрсекызарлыққа бейімделген көзқарасынан пайда болады. Экстремизмнің тағы бір көрінісі басқа біреуді көре алмау, түсінбеу немесе түсінісі келмейтін адамдардан шығады.

Екіншіден, терроризм - саяси мақсатты сылтау ретінде күш қолдану. «Террор» ұғымы қазіргі әдебиеттерде диктаторлық немесе тоталитарлық жүйенің өз азаматтарына қатысты күш қолдану және үрей туғызу саясатын сипаттауда қолданылады.

Үшіншіден, терроризм актісі - жарылыс жасау, өрт қою немесе адамдардың қаза болуы, елеулі мүлктік зиян келтіру не қоғамға қауіпті зардаптар туындау қауіпін төндіретін өзге де іс-әрекеттер жасау, қоғамдық қауіпсіздікті бұзу және халықты үрейлендіру.

Төртіншіден, секта сөзі латынның «sekta» сөзінен шыққан, алғашқыда ол екі мағынада қолданылды: біріншісі – бір заттың бөлігі де, екінші мағынасы – сана образы, оқу дегенді білдіреді. Бұл сөз «seca» - кесіп тастау (бүгінгінің бөлігі) және «sequi» - ізіне түсу (қандай болсын оқудың артынан ілесу) сөздерімен мағыналас. Және бұл сөздердің

көрініс табу сипатына лайық «тоталитарлық секта» - деген ұғым қолданылады.

Біріншіден, 1992 жылдың 15 қаңтарында «Діни сенім бостандығы және діни бірлестіктер туралы» Заң қабылданды. Бұл құжат діни бірлестіктер заңнама шеңберінен шықпаған жағдайда мемлекет тарапынан олардың ісіне қол сұғылмайтындығына кепілдік берді. Тәуелсіздік алып, өзінің дербес мемлекеттік ұстанымын көрсетіп, бүкіл әлемге құшағын кең жайған, діни сенім бостандығын іс жүзінде көрсеткен Қазақстанның дархан саясатын пайдаланып, түрлі діни қарағар ағымдар мен секталар елімізге ағылды. Бұл азаматтарымыздың, әсіресе, жастарымыздың санасын улап, бұрыс жолға түсуіне себепкер болды. Діни экстремизм мәселесі бой көтерді. Бүгінде өзге дәстүрлі діндер былай тұрсын, ислам дінінің өзінен тарадық дейтін көптеген ағымдар мен ұйымдар қоғамдық, мемлекеттік мәселеге айналды. Бұл елімізге әртүрлі діни ұйымдар мен ағымдардың енуіне мүмкіндік берді. Түрлі радикалды ағымдар қауіпсіздікке қатер төндіре бастаған сәтте 2011 жылы 11 қазанда «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» Заң қабылданып, әрекет етуші заңсыз қарағар ағымдардың қызмет етуіне тыйым салынды. Бұл заң талаптарды күшейте түсті. Осы кезге дейінгі уақытта түрлі ағымдар жастарымыздың санасын улап, өздерінің мүдделеріне пайдалануды мақсат етіп алды және қаншама жастар теріс ағымдардың санын арттырды.

Екіншіден, кері ағымдар жастарымыздың діни сауатсыздығын пайдаланып, алдау, арбау арқылы өздерінің пиғылдарын жүзеге асырып, ұтымды пайдаланды. Жастарға діни білімнің мән-мағынасын түсіндіретін әртүрлі көзқарастар мен діни экстремизм идеологтары тарапынан төнетін қауіп-қатерлерді шынайы бағалау қиындық туғызып отыр. Жастарымыз психологиялық тұрғыдан, білім мен ғылым жағынан оларға қарсы тұрып, төтеп бере алмауда.

Үшіншіден, жастардың әлеуметтік-экономикалық жағдайларының төмендігі мен тым жоғарылығы. Кері діни ағымдарға жастардың кетуіне қоғамдағы жұмыссыздық, экономикалық қанағаттанбаушылық ықпал етеді. Кейде керісінше, әл-ауқаты жақсы, тұрмысты отбасылардан шыққан жастар бейім болады.

Төртіншіден, әлем ақпараттану үрдісіне көшкен сәтте, жастардың ғаламтөр желілері арқылы әртүрлі радикалды және экстремистік сипаттағы идеялардың ықпалына түсуі ұлғаюда. Әлеуметтік желілердегі видеороликтер, теріс идеялар жастардың санасын улауға бет алды.

Міне, осы және басқа да факторларды ескерер болсақ, бүгінгі күнде жастардың діни сауатын көтеру мәселесінің өзектілігі сөзсіз. Өйткені еліміздің болашағы жастардың бойында қандай дүниетаным қалыптасатындығымен тікелей байланысты.

Мемлекет басшысы Н.Назарбаев: «Қазір кейбір сыртқы күштер жастарымызды ислам дінінің хақ жолына адастырып, теріс бағытқа тартуға тырысуда. Мұндай ұлттық табиғатымызға жат келеңсіздіктерден бойымызды аулақ салуымыз керек», - деп баса айтқан болатын. Осы орайда ҚР-да діни экстремизм мен терроризмге қарсы іс-қимыл жөніндегі 2013-2017 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы мен конфессияаралық қарым-қатынастарды үйлестіру бойынша ел аумағында атқарылып жатқан ішкі істердің барлығы үкімет назарына ілігіп, бұл жұмыстар

облысымызда да кең көлемде жүзеге асырылып, нәтижелі көрсеткіштерге ике артып, өмір тұрғындарының көңілінен шығып жатқандығы жасырын емес.

Сондықтан жастар - қоғамның қозғаушы күші, мемлекетіміздің болашағы. Мысалы, 2003 жылы өзін дінмен байланыстыратын жастардың үлесі 38% құраған болса, соңғы үш жылдағы зерттеулер бұл қатардағы көрсеткіштің 70%-ға жуықтағанын көрсеткен. Статистикалық мәліметтер бойынша еліміздегі 14 пен 29 жас арасындағы жастардың жалпы үлесі 4,3 млн. жуық адамды құрайды. Облыс бойынша 768 мыңнан астам жастар болса, олардың ішінде 450 мыңға жуық жастарымыз жоғары және арнаулы орта оқу орындарының студенттері болып табылады. Ал Оңтүстік Қазақстан облысында 11 ЖОО орны болса, оның ішінде 9 ЖОО Шымкент қаласында орналасқан. Өңірімізде барлығы 66 513 студент жастар білім алууда. Оқу ордамызда қазіргі сәтте 1000-нан астам академиялық топтар бар. Жастардың діни сауаттылығын арттыру мақсатында профессорлар мен оқытушылар жастарға жоғары деңгейде дін туралы сабақтар өткізіп келеді. Студент жастардың бойында патриоттық, діни, саяси сауаттылығын одан әрі қалыптастыру мақсатында университетте 10 бағыт бойынша іс-шаралар ұйымдастырылып өткізілуде. Соның ішінде «Экстремизм мен терроризмнің алдын алу» тақырыбында университет деңгейінде жартыжылдықта 70-ке жуық іс-шаралар ұйымдастырылды. Ал академиялық топтардың барлығында «Экстремизм мен терроризмнің алдын алу» тақырыбында тәлімгерлік сағаттар арнайы мамандардың қатысуымен өткізіліп жатыр. Өңіріміздің ұлттық қауіпсіздігі мен тәртіпті және ағартушылық түсіндірме жұмыстарын жүргізетін билік құрылымдарымен тығыз байланыс жасап, іс-шаралар атқарылып келеді. Ұлттық қауіпсіздік комитеті, прокуратура, әкімшілік, білім, жастар және тілдерді дамыту басқармасы, ішкі саясат және дін істері басқармасы, құқық қорғау, мешіт имамдары, теолог, дінтанушы мамандар мен қызметкерлер жастардың діни сауаттылығын арттыруда жүйелі түрде білім ордамызбен тығыз байланыстар орнатқан. Діни тақырыптарға байланысты республикалық және облыстық конференцияларға кафедралардың оқытушы-профессорлар құрамы қатысып, біліктіліктерін жетілдіріп келеді. Онлайн жүйесімен осы тақырып аясында ЖОО арасында пікір алмасулар мен кездесулер ұйымдастырылып отыр. Студент жастардың сабақтан тыс уақыттары тиімді пайдалануда университетте әр сала бойынша 21 үйірме жұмыс жасайды. Бұл үйірмелердің жүйелі жұмыс атқаруы жастардың теріс діни секталар мен ағымдарға немесе өзге де жаман жолдарға түсіп кетпеуіне ықпалы күшті деп есептейміз. Одан әрі жұмыстарын жандандырудамыз. Жатақханада жататын студент жастардың кешкі уақыттарын тиімді өткізуде де оқытушыларымыз белсенділік танытып, жастармен семинар-тренингтер, психолог, дінтанушы, саясаттанушы, экономист, т.б. мамандармен және мешіт имамдарымен кездесулерді ұйымдастыруды алға қойған.

Е.Р.БАЙҚОНЫСОВ, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті, «Тәрбие ісі және жастар саясаты» департаментінің директоры, саяси ғылымдардың магистрі